

SERAMİK
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ
THE JOURNAL
OF CERAMIC RESEARCH

Geliş Tarihi / Received : 03.11.2025
Kabul Tarihi / Accepted: 22.12.2025
Yayın Tarihi / Published: 31.12.2025
Araştırma Makalesi / Research Article
DOI: 10.55061/srmka.1816560

Makale Künyesi / Citation: İlkay, İ. (2025). Orta Karadeniz Sahil Kesimindeki Gök Tepe Höyüğünde Tespit Edilen “Boynuz Kulplu Seramik” Işığında Anadolu – Balkan İlişkileri, SRMKA 7, 1-20.

ORTA KARADENİZ SAHİL KESİMİNDEKİ GÖK TEPE HÖYÜĞÜNDE TESPİT EDİLEN “BOYNUZ KULPLU SERAMİK” IŞIĞINDA ANADOLU – BALKAN İLİŞKİLERİ

*ANATOLIA–BALKANS RELATIONS IN LIGHT OF THE “HORN-HANDLED
POTTERY” IDENTIFIED AT GÖK TEPE MOUND ON THE CENTRAL
BLACK SEA COAST*

İlkay İVGİN*

Özet

Bu çalışma, Orta Karadeniz Bölgesi’nde yer alan Gök Tepe Höyüğü’nde tescil çalışmaları sırasında tesadüfen ele geçirilen boynuz kulplu bir kap parçası üzerinden, bölgedeki Kalkolitik Çağ kültürel ilişkilerini ve Balkan coğrafyasıyla olan etkileşimi irdelemektedir. Söz konusu kap formu, hamur özellikleri, form ve teknik nitelikleri bakımından bölge için ünik bir örnek teşkil etmekte olup, özellikle İkiztepe’nin Tepe II tabakasında ve Büyük Güllücek yerleşiminde ele geçen benzer örneklerle tipolojik yakınlık göstermektedir. Boynuz kulplu kapların Gök Tepe, İkiztepe, Dombalaktepe ve çevresinde yoğun olarak görülmesi, Orta Karadeniz ile Balkanlar arasında erken dönemden itibaren süregelen kültürel aktarımın ve muhtemel ticari bağlantıların varlığına işaret etmektedir.

Balkan arkeolojisinde Karanovo tipi olarak bilinen boynuz kulplu çanak-çömlekler ile Anadolu’daki örnekler arasındaki benzerlikler, bu kültürel etkileşimin yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda sembolik bir boyuta da sahip olduğunu düşündürmektedir. Bulgaristan’daki Galabovo ve Karanovo; Makedonya’daki Anza ve Trakya’daki Yarımburgaz gibi yerleşimlerde ortaya çıkarılan paralel buluntular, bu formun Balkanlar’dan Anadolu’ya uzanan geniş bir coğrafyada paylaşıldığını göstermektedir. Gök Tepe’nin stratejik konumu, Karadeniz kıyı hattı ile İç Anadolu platosunu birbirine bağlayan önemli bir geçiş noktasında yer alması bakımından, bölgenin bu kültürel ağ içerisindeki önemini pekiştirmektedir.

Sonuç olarak Gök Tepe buluntusu hem Orta Karadeniz–Balkan etkileşiminin somut bir göstergesi hem de Anadolu arkeolojisinde Kalkolitik Dönem kültürel bağlantılarını yeniden değerlendirmeye imkân tanıyan nadir bir veridir. Bu bağlamda, yerleşim üzerinde gerçekleştirilecek sistematik bir arkeolojik kazı, bölgenin kronolojisine ve kültürel ağ içindeki konumuna ilişkin daha kesin sonuçlar sunma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Boynuz kulp, Ticaret Ağı, Kalkolitik Çağ, Orta Karadeniz–Balkan İlişkileri, Karanovo Kültürü.

* Arkeolog-Konservatör, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Proje Koordinatörlüğü, Ankara, TÜRKİYE, E-Posta: ivginilkay@gmail.com, ORCID: [0000-0001-8284-5356](https://orcid.org/0000-0001-8284-5356)

Abstract

This study examines the cultural interactions of the Chalcolithic Age in the Central Black Sea Region and its connections with the Balkan geography through a horn-handled pottery fragment that was accidentally discovered during the registration works conducted at the Gök Tepe Mound. The vessel form in question constitutes a unique example for the region in terms of its paste characteristics, form, and technical features, and it displays typological affinities particularly with similar examples uncovered in the Tepe II layer of İkiztepe and at the Büyük Güllücek settlement. The dense distribution of horn-handled vessels in and around Gök Tepe, İkiztepe, Dombalaktepe, and their surrounding areas indicates the presence of sustained cultural transmission and possible trade connections between the Central Black Sea Region and the Balkans from an early period onward.

The similarities between the horn-handled pottery known as the Karanovo type in Balkan archaeology and the Anatolian examples suggest that this cultural interaction was not merely formal in nature but also possessed a symbolic dimension. Parallel finds uncovered at settlements such as Galabovo and Karanovo in Bulgaria, Anza in Macedonia, and Yarımburgaz in Thrace demonstrate that this vessel form was shared across a wide geographical area extending from the Balkans to Anatolia. The strategic location of Gök Tepe—situated at an important transit point connecting the Black Sea coastal zone with the Central Anatolian Plateau—further reinforces the region’s significance within this cultural network.

In conclusion, the Gök Tepe find represents both a concrete indicator of Central Black Sea–Balkan interaction and a rare dataset that allows for a reassessment of Chalcolithic cultural connections in Anatolian archaeology. In this context, a systematic archaeological excavation to be carried out at the site has the potential to yield more definitive results concerning the region’s chronology and its position within the broader cultural network.

Keywords: Horn Handle, Trade Network, Chalcolithic Age, Central Black Sea–Balkan Relations, Karanovo Culture.

Höyüğün Konumu ve Önemi

Gök Tepe Höyüğü, ilk kez U. Bahadır Alkım tarafından 1973 yılında gerçekleştirilen Samsun ve çevresi yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir¹. Höyük, Samsun İli, İlkadım İlçesi, Ahulu Mahallesi, Kepez Mevkii sınırları içerisinde, Ahulu Mahallesi’nin yaklaşık 700 metre güneyinde ve Samsun–Ankara Karayolu’nun hemen kuzeyinde, 455 ve 456 numaralı parseller üzerinde konumlanmaktadır². Yaklaşık 15 metre yüksekliğinde doğal bir tepe üzerinde yer alan bu yerleşim alanının güney etekleri, Samsun–Çorum (E95) çift yönlü karayolu yapımı sırasında tahrip edilmiştir (Fig. 1–2).

Tepe üzeri yerleşim karakteri gösteren höyük, çevreye hâkim bir noktada bulunan küçük ölçekli bir yerleşim olarak değerlendirilmektedir. Alan, deniz seviyesinden yaklaşık 150 metre

¹ Alkım 1974, 556; Alkım 1975, 7. 1973 yılında tespit edilen höyük 2013 yılına kadar tescil edilmemiştir. Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesinde görev yaptığım dönemde 10.12.2013 tarihinde müzeye gelen bir ihbar üzerine söz konusu yerleşim yeri görülmüş ve tescil önerimizle Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından höyük “Tuzla Höyük (Ahulu)” adıyla I ve III. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescil (23.03.2014/1680) edilmiş olup daha sonra yapılan çalışmalar ile höyük Gök Tepe höyüğü ile ilişkilendirilmiştir.

² Kızıltan 1992, 226, Har. Yer No: 121.

yükseklikte, Kürtün deresinin oluşturduğu vadinin üstündeki taraçada yer almaktadır. Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından “Tuzla Höyük/Ahulu Höyük” adıyla tescillenen bu arkeolojik alan, Atila Türker tarafından yürütülen “Samsun Bölgesi Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması” kapsamında yeniden incelenmiş ve 1973 yılında Alkım tarafından tespit edilen Gök Tepe Höyüğü ile ilişkilendirilmiştir³.

Höyük konisinin belirgin bir simetriyle yükselmesi ve üst kotlarda seramik buluntuların tespit edilmemesi, alanda daha sonraki bir dönemde inşa edilmiş bir tümülüsün varlığına işaret etmektedir. Bu görüş, yüzeyden toplanan çok sayıda mezar kiremidi ile de desteklenmektedir (Fig. 3–4). 1973 yılı yüzey araştırması raporlarına göre, höyük yüzeyinde MÖ III., II. ve I. binyıl ile Roma Dönemi’ne ait seramik parçaları tespit edilmiştir⁴. Ayrıca, höyüğün tescil kayıtlarında ve daha sonraki yüzey araştırmalarında Geç Arkaik, Roma ve Doğu Roma dönemlerine ait seramik parçalarının da bulunduğu belirtilmiştir⁵. Erken dönem buluntuları ise höyüğün doğu eteğinde, iş makineleri tarafından servis yolu açımı sırasında tahrip edilen kesitlerde ele geçmiştir. Bu kesitlerde, en az iki tabakalı mimari kalıntıya ait taban izleri belirlenmiş; yapılara ait kerpiç kalıntıları ile çok sayıda seramik parçası tahrip edilmiş kesit çevresinden ele geçmiştir. Seramiklerin tipolojik özelliklerine dayanarak, söz konusu buluntuların Erken Tunç Çağı’na tarihlendirilebileceği ifade edilmiştir⁶.

I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak önerilen Gök Tepe Höyüğü’nün yüzeyi günümüzde yoğun bitki örtüsüyle kaplı durumdadır. Höyüğün doğu eteği maalesef servis yolu açımı sırasında tahrip olmuş ve bu alanda stratigrafik kesit yer yer açığa çıkarak tabakalaşma net olarak izlenebilmektedir. Söz konusu bu alan I. derece arkeolojik sit alanı olarak koruma kuruluna önerilmiş olup III. derece arkeolojik sit alanı olarak önerilen bölgede ise höyük dolgusuna veya yerleşim evrelerine ait olabilecek herhangi bir arkeolojik buluntu veya mimari kalıntıya rastlanmamıştır. Bu alanda çok sayıda kaçak kazı çukuru tespit edilmiş ve yalnızca geç döneme ait mezar kiremitleri (muhtemelen Hellenistik veya Roma Dönemi) ele geçirilmiştir. Bu buluntular höyüğün çevresinin geç dönemlerde mezarlık alanı olarak kullanıldığına hatta tepe noktasında yüksekliğini kaybetmiş bir tümülüsün varlığına işaret etmektedir. Keza arkeolojik verilerin sınırlı olması nedeniyle bu kullanımın yoğunluğu ve sürekliliği hakkında kesin bir değerlendirme yapılması güçtür.

³ Türker 2016, 28; Türker 2017, 117.

⁴ Alkım 1974, 556; Alkım 1975, 7.

⁵ Türker 2016, 28.

⁶ Türker 2016, 28.

Tescil çalışmaları sırasında höyüğün tahrip olan kesitinde tesadüfen ele geçirilen ve yaklaşık üçte ikilik bölümü korunmuş durumda olan bir kap formu, bu makalenin kaleme alınmasına temel teşkil etmiştir. Höyük kesitinden ele geçen bu örnek, koyu devetüyü (10YR7/3) – gri tonlarında renge sahip, ince perdahlı, gözeneksiz ve homojen bir dış yüzey sergilemektedir. Hamuru, iyi arıtılmış kil kullanımıyla hazırlanmış olup, yüksek ısılarda pişirilmiş, gri özlü ve çok az bitkisel katkı içermektedir. Kap parçasının iç yüzeyi devetüyü ile açık gri arasında alacalı bir renk geçişi göstermekte ve ince bir perdahla sonlandırılmıştır.

Morfolojik olarak, yaklaşık 8 cm çapında hafif dışa dönük ağız kenarına sahip küçük bir bardak formunu andırmaktadır. Ağız kenarının hemen üst kısmından dışa doğru hafifçe çıkıntı yaparak uzanan boynuz (mahmuz) biçimli kulp, formun en karakteristik unsurunu oluşturmaktadır (Fig. 5–6). Bölge için ünik nitelik taşıyan bu buluntu, yerleşimin kronolojik konumuna ilişkin yeni bir değerlendirme yapılmasını ve diğer bölgesel kültürlerle olası etkileşimlerinin tartışılmasını mümkün kılmaktadır.

Boynuz Kulplu Örnekler

Boynuz kulplu kap örnekleri, Gök Tepe’nin yakın coğrafyasında yer alan Tekkeköy, İkiztepe ve Dombalaktepe kazılarında da tespit edilmiş olmakla birlikte, Gök Tepe buluntusuna en yakın ve benzer örneklerin İkiztepe yerleşiminde görmekteyiz. Kuş uçuşu yaklaşık 45 km batıda yer alan İkiztepe, bölgedeki boynuz kulplu kap geleneğini temsil eden en belirgin merkez konumundadır. Bu bağlamda, makalede konu edilen Gök Tepe buluntusuna form bakımından en yakın örnek, İkiztepe Höyüğü’nün “Tepe II” olarak adlandırılan yerleşim alanında ele geçen boynuz kulplu bir maşrapadır⁷.

Söz konusu İkiztepe örneği form açısından Gök Tepe buluntusundan farklılık gösterse de boynuz biçimli kulpun konumlanması bakımından dikkat çekici bir benzerlik sunmaktadır. Her iki örnekte de kulp, ağız kenarının hemen üstünden başlayarak hafif bir çıkıntı oluşturacak biçimde yukarı doğru uzanmakta ve bu özellik, formun ayırt edici karakteristiğini oluşturmaktadır (Fig. 7). İkiztepe örneği, Tepe II’nin II. tabakasının⁸ 6. yapı katı evresinde, çakıllı tabanın üzerindeki moloz toprak dolgusu içinde ele geçirilmiştir⁹. Hamur özellikleri bakımından h4¹⁰ grubuna dâhil edilen bu buluntu; 9 cm yüksekliğinde, 10,2 cm genişliğinde

⁷ Kazı Envanter No: i/76.206’dır (Alkım vd. 2003, 214).

⁸ İkiztepe’nin II. Tabakası İlk Tunç Çağı’na tarihlendirilmektedir (Alkım vd. 2003, XXIII).

⁹ Alkım vd. 2003, 12.

¹⁰ İkiztepe çanak çömlekleri, hamur özellikleri bakımından 8 grupta toplanmıştır. Bu hamur gruplarından h4, h5 ve h6 genel olarak İlk Tunç Çağı’na tarihlendirilmektedir (Alkım vd. 2003, 147).

ve 0,6 cm cidar kalınlığındadır¹¹. İkiztepe kap formları içinde 44 numara ile tanımlanan bu çanak formundaki maşrapa, küçük kırıklar dışında bütün halde korunmuştur. Form olarak ortası kabarık düz dipli, hafif omurga karınlı ve neredeyse dik yükselen ağız kenarına sahiptir. Karnın bir tarafında küçük bir yumru, karşı kısmında ise kulp yer almaktadır. Ağız kenarını aşan oval kesitli kulpun üst ucunda iki yuvarlak çıkıntı bulunmakta olup, kulpun dış yüzeyinde yiv bezekler gözlenmektedir. Literatürde *Karanovo tipi boynuz kulp* olarak tanımlanan bu form¹², kazı ekibi tarafından İlk Tunç Çağı I’e tarihlendirilmiştir¹³.

İkiztepe ‘de her ne kadar şu an için çalışmalar Tepe I’de sürdürülüyor olsa da yapılan yeni analizler Tepe I’in de kronolojisinin değiştiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda gerçekleştirilen C14 analizleri ve bölgesel araştırmalar, İkiztepe’nin stratigrafik verilerinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Özellikle kronolojik sorunlar ve materyal kültürün çağdaş örneklerle olan farklılıkları göz önüne alındığında, Tepe II’nin II. tabakasının tarihinin Orta ve hatta Erken Kalkolitik Çağ’a kadar geriye çekilebileceği yönünde bulgular elde edilmiştir¹⁴. Bu güncellenmiş kronolojik çerçeve, Gök Tepe buluntusunun da benzer biçimde erken bir kültürel evreye tarihlenebileceğini ve dolayısıyla Orta Karadeniz bölgesinde boynuz kulplu kap geleneğinin kökenine dair önemli ipuçları sunduğunu göstermektedir.

Karanovo tipi boynuz kulplu çanak-çömlek örnekleri İkiztepe yerleşiminde oldukça yoğun biçimde belgelenmiş olmakla birlikte, makaleye konu edilen buluntuya morfolojik açıdan tam olarak benzer nitelikte başka bir örneğe rastlanmamıştır. Yerleşim alanında büyük oranda tespit edilen, yassı ya da oval kesitli boynuz kulplar, kap gövdelerine genellikle dik açıyla yerleştirilmiş olup, yukarı doğru kıvrılan uç kısımlarında belirgin bir biçimsel çeşitlilik gözlenmektedir. Bazı örneklerde bu kıvrım oldukça belirsiz ve kısa çıkıntılıken, diğerlerinde belirgin biçimde uzatılmış ve dikkat çekici derecede uzun boynuz benzeri uzantılar oluşturduğu görülmektedir¹⁵.

Bu uzantıların uç kısımlarında boynuz biçimini vurgulayan küçük, oval veya sivrice çıkıntılar tespit edilmiştir. Söz konusu uç formlarının kimi örneklerde yassı, kimi örneklerde ise sivri, yuvarlak ya da çift yuvarlak biçiminde sonlandığı görülmektedir¹⁶. Bazı kulp

¹¹ Alkım vd. 2003, 214.

¹² Alkım vd. 2003, 19, 326.

¹³ Alkım vd. 2003, 304.

¹⁴ Türker 2023, 64.

¹⁵ Alkım vd. 2003, Lev. X [2, 4–10].

¹⁶ Alkım vd. 2003, 12; Lev. XI.

örneklerinin sırt yüzeylerinde ise çapraz ya da birbirine paralel hatlar şeklinde düz veya eğik kazıma bezemeler yer almaktadır¹⁷. Daha uzun çıkıntılı boynuz kulplarda, çıkıntının orta kısmının delik biçiminde işlendiği örnekler de belgelenmiştir¹⁸.

Bu tipolojik çeşitliliğe sahip örneklerin tamamı, İkiztepe Höyüğü'nün *Tepe II* olarak adlandırılan yerleşim alanında tespit edilmiştir. Buluntuların büyük bölümü stratigrafik olarak II. tabakanın 5., 6. ve 7. yapı katı evrelerinden ele geçmiştir. Bununla birlikte, yalnızca bir örnek¹⁹ III. tabakanın 1. yapı katı evresi içinde bulunmuştur²⁰. Bu dağılım, boynuz kulplu kap geleneğinin Tepe II'de özellikle II. tabaka sürecinde yoğunlaştığını göstermektedir.

Son yıllarda bölgede kazı çalışmaları yürütülen bir diğer yerleşim yeri de Dombalaktepe'dir. Samsun'un Atakum ilçesinde, Büyükoyumca Mahallesi ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampüsü arasında yer alan Kamaz (günümüzde Hacı Dere) Vadisi'nde konumlanan bu yerleşim, derenin menderes yaparak suladığı ormanlık vadinin dar bir kavsini çevreleyen kayalık bir tepe üzerinde kurulmuştur²¹.

Dombalaktepe'de gerçekleştirilen arkeolojik kazılar sonucunda dikkate değer sayıda boynuz kulplu seramik örneği ele geçirilmiştir. Bu örneklerin büyük bir bölümü koyu kırmızı, kahverengi ve siyah tonlarında, koyu yüzlü ve tek renkli seramiklerden oluşmaktadır. Kalkolitik Çağ'a (GKÇ 1–2) tarihlendirilen bu buluntular²², form ve yüzey özellikleri bakımından İkiztepe yerleşiminde tespit edilen örneklerle yakın benzerlik göstermektedir.

Bölgede gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında da çok sayıda boynuz kulp örneği tespit edilmiş, bu buluntular yüzeyden toplanarak literatürde yayımlanmıştır. Bu örnekler arasında, Gökçeboğaz Höyüğü yüzeyinden ele geçirilen ve Balkanlar için tipik nitelik taşıyan çift ve tek mantar başlı boynuz kulp parçaları²³ ile Kuşçular (Şirlek) Höyüğü yüzeyinden elde edilen tek mantar başlı boynuz kulp parçası²⁴ bölge açısından ünik örnekler arasında değerlendirilmektedir.

Bu buluntuların tümü, iyi arıtılmış beyaz mikalı kum katkılı hamurdan yapılmış olup, gri renkli, yüksek derecede pişmiş ve siyah tonlarda kendinden astarlı yüzeylere sahiptir. Yüzeyleri ince perdahlı olan bu örnekler, üretim kalitesi bakımından bölgedeki Kalkolitik

¹⁷ Alkım vd. 2003, Lev. XI, 5, 8, 9, 10, 12.

¹⁸ Alkım vd. 2003, Lev. XII, 1.

¹⁹ Alkım vd. 2003, Lev. XI, 10.

²⁰ Alkım vd. 2003, 341.

²¹ Türker vd. 2023, 253.

²² Türker vd. 2023, 257, 264; Resim 4b.

²³ Türker 2017, 128; Çizim 2-A1, A2, A3.

²⁴ Türker 2017, 128; Çizim 2-A4.

seramik geleneğinin gelişmiş teknik özelliklerini yansıtmaktadır. Söz konusu parçalar arasında yer alan Çizim 2-A1 numaralı örnek, stratigrafik ve tipolojik karşılaştırmalar sonucunda Orta Kalkolitik/İlk Tunç Çağı I evresine tarihlendirilmiştir²⁵.

Gök Tepe Höyüğü'nden aynı yol aksı üzerinde güneye doğru inildiğinde, Çorum il sınırları içerisinde ve Alacahöyük'ün yaklaşık 15 km kuzeyinde yer alan Büyük Güllücek Höyüğü, boynuz kulplu seramik örnekleriyle dikkat çeken bir diğer yerleşimdir. Büyük Güllücek köyü sınırlarında bulunan bu yerleşimde, karakteristik biçimde boynuz kulplu kap formlarına rastlanmakta olup, bazı örnekler bezemeli mal grubu içerisinde değerlendirilmektedir. Geniş karınlı, dar omuzlu ve yüksek gövdeli kaplar üzerinde yer alan dikey kulplu örneklerde, kulp kısmında topuz biçiminde mantar benzeri çıkıntıların yaygın olduğu görülmektedir. Bu örneklerden biri; yoğun bitki katkılı, koyu gri-kahverengi hamurlu, iç yüzeyi düzleştirilmiş, dış yüzeyi ise perdahlı bir çömleğe aittir. Kap gövdesinde kazıma ve çizi bezemeler bulunmakta olup, karın kısmına eklenen kulp üzerindeki çıkıntı kırık durumda ele geçmiştir²⁶.

Büyük Güllücek yerleşiminde tespit edilen boynuz kulplu örnekler arasında, form bakımından Gök Tepe Höyüğü buluntularına en yakın benzerliği gösterenler, kap ağzı seviyesini aşarak yukarıya doğru çıkıntı yapan kulp tipleridir²⁷. Bu örneklerden bir diğerinde ise kulp yüzeyine nokta bezeme uygulanmıştır²⁸.

Büyük Güllücek'te gövde üzerine tatbik edilmiş çok sayıda kulp örneği arasında bezemeli olanlar da bulunmaktadır. Bu bezemeli örneklerden birinde, kulp üzerindeki çıkıntı oldukça iyi korunmuş olup, kulpun sırt kısmına kazıma tekniğiyle "çavuş işareti" bezemesi uygulanmıştır²⁹. Dip kısmı eksik olan, çıkıntılı ve geniş karınlı bir formda şekillendirilmiş bu kap, daralan ve dışa açılan bir boyuna sahiptir. Gövde üzerinde yer alan iki dikey kulp, çıkıntılı uç kısımlarıyla tipik boynuz kulp örneklerini temsil etmektedir. "Çift kap" olarak adlandırılan bu form, iki kabın üst üste yerleştirilmesiyle oluşturulmuş bir örnektir³⁰.

Büyük Güllücek yerleşiminin Balkanlar'daki, özellikle de Tuna Havzası'na kadar uzanan kültürlerle olan ilişkisi, bu tür materyal kültür unsurları aracılığıyla ortaya konulmuştur³¹. Yerleşimde tespit edilen çanak çömleklerin bezeme, form ve kulp özellikleri

²⁵ Türker 2017, 128.

²⁶ Orthmann 1963, 40, 145; Taf. 52-12/10.

²⁷ Schoop 2005, Taf. 9/21.

²⁸ Schoop 2005, Taf. 11/6; Fig. 8-9.

²⁹ Orthmann 1963, 40; Taf. 53-12/13; Koşay & Akok 1957, Lev. XVIII.

³⁰ Orthmann 1963, 40; Taf. 54-12/18; Koşay & Akok 1957, 15, Lev. XXV-3.

³¹ Koşay ve Akok 1957, 1.

dikkate alındığında, buluntuların Kalkolitik Çağ'a tarihlendirildiği anlaşılmaktadır. Bu döneme ait boynuz kulp örneklerinin en yakın benzerleri, Balkan kültür çevresinin önemli yerleşimlerinden biri olan Karanovo'da görülmektedir³².

Gökçeboğaz höyüğün yüzeyinden ele geçen çift ve tek mantar başlı boynuz kulp parçaları³³ ile Kuşçular (Şirlek) höyüğün yüzeyinden ele geçen tek mantar başlı boynuz kulp parçası³⁴, Büyük Güllücek'ten ele geçen tek ve çift başlı mantar kulplar³⁵ form olarak birebir aynıdır.

Çorum'un Alaca ilçesinde yer alan Alacahöyük yerleşiminde de boynuz kulplu kap örneklerine rastlanmaktadır. Kalkolitik Dönem'e tarihlendirilen tabakalarda ele geçirilen bu çanak çömlek örnekleri, siyah, kırmızı ve sarı tonlarında hamur özelliği göstermektedir. Özellikle pişirme kapları üzerinde görülen bu kulpların bazıları tek, bazıları ise çift çıkıntılı biçimde yapılmıştır³⁶.

Boynuz kulpların tespit edildiği bir diğer yerleşim alanı ise Ankara'nın Polatlı ilçesinde yer alan Polatlı-Karahöyük'tür. Höyüğün Ia dönemi B3 katmanında ele geçen kaba yapım, kalın cidarlı seramik örnekleri arasında yer alan oval kesitli kulplar, kap gövdesine dik açıyla yerleştirilmiş ve yukarıya doğru kıvrılarak kabın ağız seviyesinde sonlanmıştır. Çömlek tarzı bir mutfak kabı üzerinde görülen bu kulpun çıkıntı yapan kısmı küt biçimde sonlandırılmıştır. Koyu kahverengi hamurlu, kum katkılı ve perdahsız olan bu örnek, yerel üretim karakteri göstermektedir³⁷.

Aynı kulp formunun bir benzeri, höyüğün Ib dönemi C7 katmanında da tespit edilmiştir. Ancak bu tabakadaki örnekler, Ia tabakasına ait olanlardan hamur ve yüzey özellikleri bakımından bir miktar farklılık göstermektedir. Kırmızı ve çoğunlukla kırmızı astarlı mal grubuyla temsil edilen bu tabakada ele geçen kulp örneği, koyu kahverengi hamurlu, kum katkılı ve perdahsız özellik taşımaktadır³⁸.

Bölgeden uzaklaşıp Doğu Trakya örneklerine bakıldığında, söz konusu alanda gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda boynuz kulplu kap formlarına oldukça sık rastlandığı görülmektedir. Özellikle İstanbul ili sınırları içerisinde yer alan Yarımburgaz Mağarası'nda

³² Koşay & Akok 1957, 14-15.

³³ Türker 2017, 128, Çizim 2-A1, A2, A3.

³⁴ Türker 2017, 128, Çizim 2-A4.

³⁵ Koşay & Akok 1957, Lev. XIX.

³⁶ Koşay 1947, 36, Lev. Ia.

³⁷ Orthmann 1963, 29, 131, Taf. 34-8/26.

³⁸ Orthmann 1963, 29, 133-134, Taf. 37-8/60.

yürütülen kazılarda, “Yarımburgaz 0” olarak adlandırılan tabakada bu tipe ait son derece karakteristik örnekler ele geçirilmiştir³⁹. Çoğunlukla geniş karınlı kap formlarına ait olan bu kulplar, boynuz biçimli küçük bir çıkıntı şeklinde uygulanmış olup, hiçbirinin kapların ağız kenarını aşmadığı tespit edilmiştir. Karışık dolgu olarak tanımlanan bu tabakadan elde edilen boynuz kulplu örnekler, Karanovo IV⁴⁰ evresine tarihlendirilmektedir⁴¹.

Trakya Bölgesi’nde, özellikle Bulgaristan sınırları içerisinde, Karanovo tipi boynuz kulplu kap örneklerine —adıyl da bağlantılı olarak— Karanovo yerleşiminden itibaren Balkan coğrafyasında oldukça sık rastlanmaktadır. Bu tip kulpların dikey konumlu ve oldukça abartılı biçimlendirilmiş örnekleri, Bulgaristan’daki Vesselinovo Kültürü ile temsil edilmekte olup, Karanovo II yerleşimi ile çağdaş bir gelişim evresine işaret etmektedir⁴². Ayrıca, Vesselinovo Kültürü’nün Karanovo III, Vinca ve Troya I kültürleriyle kronolojik olarak iyi bir senkronizasyon gösterdiği anlaşılmaktadır⁴³.

Bulgaristan’ın Stara Zagora ili, Galabovo ilçesine bağlı Simeonovgrad kenti sınırları içerisinde yer alan Galabovo yerleşiminde ise en üstteki dört tabakada ele geçirilen ithal malların ayrıntılı biçimde değerlendirildiği yayımlarda, özellikle S-profilli bardakların kulpları üzerinde yer alan çıkıntıların, bölgeye özgü yani ünik örnekler olduğu belirtilmektedir. Höyük ilk olarak V. Mikov tarafından 1933 yılında tespit edilmiştir. Kurtarma kazısı niteliğindeki sistematik çalışmalara ise K. Leshtakov ve I. Panayotov tarafından 1988 yılında başlanmıştır⁴⁴.

Höyükte ele geçen söz konusu bu formların yakın benzerleri Anadolu’da Kültepe, Alishar, Boğazköy ve Troya II–V yerleşimlerinde görülmekle birlikte, söz konusu Anadolu örneklerinde kulp üzerinde herhangi bir çıkıntı bulunmamaktadır⁴⁵.

³⁹ Özdoğan 2013, Fig. 36, 49, 50.

⁴⁰ Anadolu kronolojik terimleri ile Bulgar kronolojik terimleri farklı olduğu için karışıklığı önlemek amacıyla, Anadolu kronolojisindeki karşılıkları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Özdoğan 2013, 168).

Anadolu Terminolojisi	Balkan Terminolojisi
Seramiksiz ve Erken Çanak Çömlekli Neolitik	Mezolitik / Epi-Paleolitik
Orta Çanak Çömlekli Neolitik	Monokrom / Pre-Karanovo
Geç Çanak Çömlekli Neolitik – Erken Kalkolitik	Erken Neolitik (Karanovo I-II)
Orta Kalkolitik (Erken)	Orta Neolitik (Karanovo III-IV)
Orta Kalkolitik (Geç)	Geç Neolitik (Karanovo IV-V)

⁴¹ Özdoğan 2013, 178.

⁴² Childe 1956, 47.

⁴³ Leshtakov 2002, 171.

⁴⁴ Leshtakov 1996, 225.

⁴⁵ Leshtakov 2002, 183, Fig. 6-6.

Kulp üzerinde çıkıntı bulunan bir diğer örnek grubu ise çaydanlık formundaki kaplardır⁴⁶. Bu forma ait kulplarda gözlenen çıkıntılı örnekler de Galabovo yerleşimi için özgün niteliktedir⁴⁷. Anadolu’da benzer çaydanlık formlarına İlk Tunç Çağı II’den itibaren pek çok yerleşimde rastlanmakla birlikte, kulp üzerinde çıkıntıya sahip örneklerin yalnızca Galabovo’ya özgü olduğu anlaşılmaktadır.

Yerleşimde ele geçen yerel nitelikli çanak çömleklerle birlikte ithal malların bir arada bulunması hem el yapımı hem de çark yapımı ürünlerin eşzamanlı olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu durum, Galabovo yerleşiminin olasılıkla bir ticaret merkezi veya ticaret kolonisi olarak değerlendirilmesine neden olmuştur⁴⁸. Galabovo buluntuları, İlk Tunç Çağı III’ün son evresi ile “Geçiş Dönemi”nin başlangıcı arasına tarihlendirilmektedir⁴⁹.

Boynuz kulplu kap formlarının en erken örneklerine, Makedonya’da, Üsküp kentine yaklaşık 50 km uzaklıkta yer alan Anza arkeolojik yerleşiminde rastlanmaktadır. Anza’nın IVa⁵⁰ yapı katında ele geçirilen gri-siyah astarlı ve açıkılı bir kabın kulpu üzerinde, nokta biçiminde bir çıkıntıyla temsil edilen boynuz kulp örneği⁵¹ ile yine siyah açıkılı ve muhtemelen geyik biçimli zoomorfik bir kulp⁵², bu tipin erken ve nitelikli örnekleri arasında yer almaktadır.

Söz konusu örneklerin doğudaki komşu Karanovo kültürünün etkisiyle biçimlendiği düşünülmektedir⁵³. Bu dönemde seramik üretiminde gözlenen biçimsel ve teknolojik değişimler, Bulgaristan’daki Karanovo III evresiyle eşzamanlı olup, Orta Balkanlar ve Kuzey Yunanistan genelinde de benzer biçimde izlenmektedir.

Anza IV tabakasına ait seramikler, Makedonya ve Sırbistan’daki çeşitli erken Vinča yerleşimleriyle yakın paralellikler göstermektedir. Bu durum, bölgedeki kültürel gelişmelerin yalnızca yerel bir evrim sonucu değil, aynı zamanda doğudan gelen güçlü bir kültürel etkileşim ya da “şok etkisi”nin sonucu olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymaktadır⁵⁴.

Her ne kadar geç bir döneme tarihlendirilmiş olsa da form açısından bu makaleye konu olan örneklerle benzerlik gösteren Balkanlar’daki Yunatsite tipi maşrapalardan da burada söz edilmelidir. Sivri dipli Yunatsite tipi maşrapalar, Balkanlar’da dönemin seramik repertuarını

⁴⁶ Tarsus İTÇ II, İTÇ III, Karum Kaniş IV-III, Karum Kaniş I-II, Alacahöyük, İkiztepe (Leshtakov 2002, 186.

⁴⁷ Leshtakov 2002, Fig. 9-3.

⁴⁸ Leshtakov 1996, 264.

⁴⁹ Leshtakov 2002, 192.

⁵⁰ MÖ 5450-5300 Orta Balkanlar’ın Geç Neolitik/Kalkolitik dönemi (Erken Vinča Kültürü). Anza IVa evresi yani erken Vinča yerleşiminin ilk katmanlarında düğme kulpların ortaya çıkmasıyla aynı zamana denk gelir.

⁵¹ Gimbutas 1974, 59, Fig. 33.

⁵² Gimbutas 1974, 59, Fig. 31.

⁵³ Gimbutas 1974, 58.

⁵⁴ Gimbutas 1974, 57.

önceki evrelerden ayıran önemli ölçütlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu form ilk kez Yunatsite Höyüğü'nde, Mikov başkanlığında yürütülen kazılarda tespit edilmiş, daha sonraki yıllarda Katincharov ve Mazanova başkanlığındaki kazı dönemlerinde de belgelenmiştir. Katincharov, bu formun ortaya çıkışını Orta Tunç Çağı'nın başlangıcı ile ilişkilendirmiştir⁵⁵. Ancak Merpert ve Matsanova'ya göre bu tip maşrapalar, Erken Tunç Çağı III evresine tarihlendirilmektedir⁵⁶.

Ayrıca, Trakya Bölgesi'nde oldukça yaygın olarak görülen boynuz kulplu bir diğer form ise Troadik (Troas tarzı) küçük sürahilerdir. Bu tip sürahiler, Sveti Kirilovo'da, Razkopanitsa-A yerleşiminin tabakalarında, Karanovo'nun derin katmanlarında ve Veselinovo'nun alt tabakalarında tespit edilmiştir. Söz konusu buluntular, sivri tabanlı kantharos formlarının Trakya Tunç Çağı'nın son evresine tarihlendirildiğini bir kez daha ortaya koymaktadır⁵⁷. Veselinovo kültüründe görülen boynuz kulpların en belirgin ve dikey çıkıntılı örnekleri Karanovo II'ye tarihlendirilen örneklerdir⁵⁸.

Sonuç

Yukarıda da belirtildiği üzere, tarih öncesi dönemde Gök Tepe sakinleri, Kürtün Deresi'ne ait bir teras üzerine, Karadeniz ile iç kesimleri birbirine bağlayan önemli bir geçiş noktasına hâkim, taşkınlardan doğal biçimde korunaklı bir alana yerleşmişlerdir. Bu konum hem coğrafi hem de stratejik açıdan Gök Tepe'ye önemli bir avantaj sağlamış ve yerleşimin bölgesel etkileşim ağları içindeki rolünü belirlemiştir.

Söz konusu bu parça ışığında, Gök Tepe yerleşiminin Orta Karadeniz-Balkan ilişkilerine ayna tutabilecek nitelikte olduğu ve bu konuda öne sürülmüş teorilere bir yenisinin daha eklenebileceği vurgulanmalıdır. Her ne kadar bu ilişkiler şimdiye dek çeşitli araştırmalarda geniş kapsamlı teoriler çerçevesinde ele alınmış olsa da Gök Tepe Höyüğü'nde gerçekleştirilecek sistematik bir arkeolojik kazı, bu tartışmalara çok daha somut ve güçlü veriler kazandıracaktır. Stratejik bir konumda yer alan Gök Tepe, Karadeniz kıyı kuşağından İç Anadolu platosuna uzanan geçiş güzergâhının kilit noktasında, yani İç Anadolu'nun Karadeniz'e açıldığı sınır hattında konumlanmıştır. Muhtemelen dönemin önemli bir ticaret ağı üzerinde bulunan bu yerleşimin, özellikle İkiztepe ve Büyük Güllücek gibi yakın bölge

⁵⁵ Katincharov ve Mazanova 1995, 13.

⁵⁶ Merpert ve Matsanova 2007, 117.

⁵⁷ Popovitch 1957, 15.

⁵⁸ Childe 1956, 46, Plate Ic.

yerleşimleriyle benzer buluntular paylaşması, stratigrafik karşılaştırmaların yapılmasını ve bölgesel kronolojinin yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Yapılan çalışmaları neticesinde Orta Karadeniz ile Balkanlar arasındaki kültürel ilişkilerin varlığına işaret eden bulguların tespit edilmesinden bu yana kazı çalışmaları aralıksız olarak sürdürülen İkiztepe yerleşimi, bölgenin tarihöncesi kültürlerinin kronolojik gelişimini anlamada temel bir referans noktası oluşturmaktadır. Bu bağlamda, boynuz biçimli kulpların ilk kez İkiztepe höyüğünün Tepe II olarak adlandırılan yerleşiminde ortaya çıkarılmış olması, hem yerleşimin kendi içindeki kültürel evrimine hem de çevresi ile kurduğu etkileşim ağlarına ilişkin yeni değerlendirmelere imkân tanımaktadır.

Son yıllarda İkiztepe'nin üçüncü dönem yürütülen kazı ve araştırma faaliyetlerinin yoğunlaştığı Tepe I alanında bu tip kulplara rastlanmamış olması, formun Tepe II'ye özgü bir üretim geleneği ya da belirli bir kronolojik evreyle ilişkili olabileceğini düşündürmekte ve Tepe II'de tespit edilen bu örneklerin daha erken bir döneme tarihlendirilmesi daha doğru bir yaklaşım olmaktadır. Nitekim Tepe I'in en erken Geç Kalkolitik Dönem'e tarihlendirilmiş olması⁵⁹ dikkate alındığında, Tepe II'de tespit edilen boynuz biçimli kulp örneklerinin Geç Kalkolitik öncesi bir döneme, muhtemelen Erken(?) ve Orta Kalkolitik Çağ'a ait olma ihtimalini güçlendirmektedir.

Bu durum, Tepe II'nin yalnızca yerleşim süreci açısından değil, aynı zamanda üretim teknolojileri ve biçimsel çeşitlilik açısından da daha erken bir kültürel evreye işaret edebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, boynuz biçimli kulpların Tepe II'deki varlığı, Orta Karadeniz bölgesinde henüz belgelenmemiş olan geç Neolitik geleneklerin devamlılığına veya bu geleneklerin yerel uyarlamalarına dair önemli ipuçları sunmaktadır. Bu veriler, İkiztepe'nin erken dönemlerinde Balkanlar ve Anadolu'nun kuzey sahil kuşağı arasındaki kültürel aktarım süreçlerinin anlaşılması açısından da dikkat çekici bir örnek teşkil etmektedir.

Schoop, İkiztepe, Tepe II'ye (6-3 yapı katı evreleri, makalede Kompleks BB olarak isimlendirilmiş) ait tabakalar ile Büyük Güllücek tabakaları arasında oldukça yakın bir ilişki gözlemlemektedir⁶⁰. Her iki tabakada da yoğun olarak boynuz kulplu örnekler mevcuttur.

Anadolu ve Balkan coğrafyasında tespit edilen boynuz kulplu seramik örnekleri, geniş bir kronolojik ve coğrafi yayılım göstermektedir. Çorum-Alacahöyük'ten başlayarak Ankara-Polatlı, İstanbul-Yarımburgaz, Bulgaristan-Karanovo, Vesselinovo, Galabovo ve Makedonya-

⁵⁹ Beyazıt vd. 2024, 145.

⁶⁰ Schoop 2005, 325.

Anza gibi yerleşimlerde belgelenen bu formlar hem yerel üretim geleneklerinin hem de bölgesel kültürel etkileşimlerin somut göstergeleridir. Anadolu ve Balkanlarda Kalkolitik Dönem’den itibaren görülen bu tip kulplar, özellikle pişirme ve mutfak kapları üzerinde işlevsel ve sembolik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Galabovo örnekleri, Anadolu ile Balkanlar arasındaki ticari ve kültürel ilişkilerin varlığına işaret etmekte hem el yapımı hem de çark yapımı malzemenin aynı tabakalarda bulunması, bölgenin bir tür kültürel ve ekonomik geçiş alanı olduğunu göstermektedir. Anza ve Yunatsite örnekleri ise, Karanovo kültürünün etkilerinin Orta Balkanlar’a kadar uzandığını ve seramik formlarında “doğudan gelen bir biçimsel etki”nin açıkça hissedildiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, boynuz kulplu kaplar yalnızca biçimsel bir yenilik değil, aynı zamanda Anadolu-Balkan hattında Kalkolitik Dönem’den Erken Tunç Çağı’na uzanan sosyo-kültürel etkileşimin arkeolojik bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu formlar, yerel üretim gelenekleri içinde çeşitlenmekle birlikte, geniş bir coğrafyada paylaşılan sembolik bir dilin de parçası olmuştur.

Boynuz kulplar, yalnızca işlevsel bir tutamak unsuru değil, aynı zamanda güç, bereket, koruma ve kimlik gibi kavramların biçimsel yansımalarıdır. Bu tür biçimsel çıkıntıların hayvansal boynuzları anımsatması, özellikle Neolitik ve Kalkolitik dönemlerde zoomorfik sembolizmin yaygın olduğu düşünülürse, rastlantısal değildir.

1. Güç ve Koruma Sembolizmi: Boynuz, tarihöncesi toplumlar da sıklıkla erkeklik, güç, saldırganlık ve koruyucu enerji sembolü olarak kullanılmıştır. Özellikle boğa veya geyik boynuzu hem tarımsal üretkenliği hem de doğanın döngüsel gücünü temsil eder. Bu nedenle boynuz biçimli kulpların, kap içeriğini —örneğin sıvı, tahıl veya yiyecek— sembolik olarak “koruma” işlevi görmesi olasıdır.
2. Bereket ve Ritüel Anlam: Karanovo, Vesselinovo ve Yunatsite gibi Balkan yerleşimlerinde görülen abartılı boynuz biçimli kulplar, ritüel kapları üzerinde yer almakta ve olasılıkla tarımsal bereket ya da hayvan kültü ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlamda, kulplar sadece taşıma işlevi değil, aynı zamanda adak veya ritüel törenlerde kullanılan sembolik öge işlevi de taşımaktadır.
3. Kültürel Kimlik ve Estetik Dil: Boynuz kulpların belirli kültürel alanlarda (örneğin Karanovo–Anza hattı veya Orta Anadolu) karakteristik bir biçim haline gelmesi, bu formun kültürel bir kimlik göstergesine dönüştüğünü düşündürür. Her bölge kendi

boynuz biçimini üretmiş; bu farklılıklar hem stilistik ayrımı hem de bölgesel aidiyet duygusunu yansıtmıştır.

4. Hayvan Sembolizmiyle Bağlantı: Bazı örneklerde kulpların zoomorfik biçim kazanması (örneğin Anza'daki geyik biçimli kulp), doğrudan hayvan kültü ve totemik düşünce sistemleriyle ilişkilidir. Bu tür kaplar, olasılıkla günlük kullanımın ötesinde, kutsal içeceklerin sunumu veya adak törenleri sırasında kullanılmıştır.

Boynuz kulplu kaplar, biçimsel bir süsleme olmaktan öte, doğanın gücüyle insanın üretkenliği arasındaki bağın maddi ifadesidir. Bu nedenle, Anadolu ve Balkanlar arasında gözlenen ortak biçimsel özellikler yalnızca ticaret veya kültürel etkileşimle açıklanamaz; aynı zamanda ortak bir sembolik evrenin —yani doğa, güç, bereket ve koruma kavramlarının— paylaşılmasıyla da ilgilidir.

KAYNAKÇA

Alkım 1974

Alkım, U.B. (1974). “Samsun Bölgesi 1973 Çalışmaları”, Belleten XXXVIII, Sayı 151, TTK, Ankara, 553-556

Alkım 1975

Alkım, U.B. (1975). “Samsun Bölgesi Çalışmaları (1973)”, Türk Arkeoloji Dergisi, Sayı XXII, Ankara, 5-12.

Alkım vd. 2003

Alkım, U.ŞAlkım, H. ve Bilgi, Ö2003). İkiztepe II, TTK Yayınları, Ankara.

Beyazıt vd. 2024

Beyazıt, A., Gülkan, B. ve Afşar, B. (2024). İkiztepe Kazılarının Dünyası ve Bugünü, Colloquium Anatolicum Dergisi, sayı 23, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 123-148.

Childe 1956

Childe, G. (1956). “Anatolia and Thrace: Some Bronze Age Relations”, Anatolian Studies, Vol. 6. 45-48.

Gimbutas 1974

Gimbutas, M. (1974). “ Anza, ca. 6500-5000 B.C.: A Cultural Yardstick for the Study of Neolithic Southeast Europe”, Journal of Field Archaeology, Vol. 1, No. 1/2, 26-66.

Kızıltan 1992

Kızıltan, Z. (1992). “Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları 1971-1977”, Belleten, Cilt 56, Sayı 215, 213 – 242.

Koşay 1947

Koşay, H.Z. (1947). “A Contribution to Central-Anatolian Prehistoric Ceramics”, Artibus Asiae, Vol. 10, No. 1, 34-42.

Koşay ve Akok 1957

Koşay, H.Z. ve Akok, M. (1957). Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Büyük Güllücek Kazısı 1947 ve 1949’daki Çalışmalar Hakkında İlk Rapor, TTK Yayınları, V. Seri, No:16, Ankara.

Leshtakov 2002

Leshtakov, K. (2002). “ Galabovo Pottery and a New Synchronisation for the Bronze Age in Upper Thrace With Anatolia”, Anatolica XXVII, 171- 211.

Merpert ve Matsanova 2007

Merpert, N. ve Matsanova, V. (2007). “Horizons XVI / XVII-I”, *Tell Yunatsite, The Bronze Age*, Volume II, Part One Vostochnaya Literatura Publishers (English Summary), Moscow.

Orthmann 1963

Orthmann, W. (1963). Die Keramik der Frühen Bronzezeit aus Inneranatolien, Istanbulische Forschungen, Band 24, Berlin.

Özoğan 2013

Özoğan, M. (2013). “Neolithic Sites in the Marmara Region: Fikirtepe, Pendik, Yarımburgaz, Toptepe, Hoca Çeşme and Aşağıpınar”, Ed. M. Özdoğan- N. Başgelen- P. Kuniholm, The Neolithic In Turkey, Vol. 5, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 167-269.

Popovitch 1957

Popovitch, V. (1957). “Sur La Chronologie de la Civilisation Proto-Historique dans la Péninsule des Balkans II. Deuxième Partie”, Revue Archéologique, Sixième Série, T. 50, 1-24

Schoop 2005

Schoop, U. D. (2005). Das Anatolische Chalkolithikum, Urgeschichtliche Studien I, Verlag Bernhard Albert Greiner, Remshalden.

Türker 2016

Türker, A. (2016). “Samsun Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2015 Yılı Çalışmaları Sonuç Raporu: Atakum Lokalitesi ve Kültürel Mirasını Koruma Önerileri”, Atakum’a Akademik Bir Bakış Yeni Atakum, Ed. Prof. Dr. Bekir Şişman, 27-44.

Türker 2017

Türker, A. (2017). “Samsun Bölgesi 2016 Yılı Prehistorik ve Protohistorik Dönem Arkeolojik Yüzey Araştırması Sonuç Raporu”, 35. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1. Cilt, 117- 146.

Türker 2023

Türker, A. (2023). “Bafra Ovası’nda Yerleşimin Başlangıcı ve İlk Topluluklar Üzerine Öneriler”, Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yönleriyle Bafra, Cilt 1, 57-75.

Türker vd. 2023

Türker, A., Sürül, K., Tırıl Özbilgin, C.G. ve Meriç, G.N. (2023). “Dombalaktepe Kazısı 2021: Başlangıç Raporu ve İlk Sonuçlar”, 42. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 1, 253-268.

FIGÜRLER

Fig. 1: Gök Tepe Hüyükü'nün Batıdan Görünümü.

Fig. 2: Gök Tepe Hüyükü'nün Kuzeybatıdan Görünümü.

Fig. 3: Höyük Yüzeyinden Toplanan Mezar Kiremitleri.

Fig. 4: Höyük Yüzeyinden Toplanan Geç Dönem Seramik Parçaları.

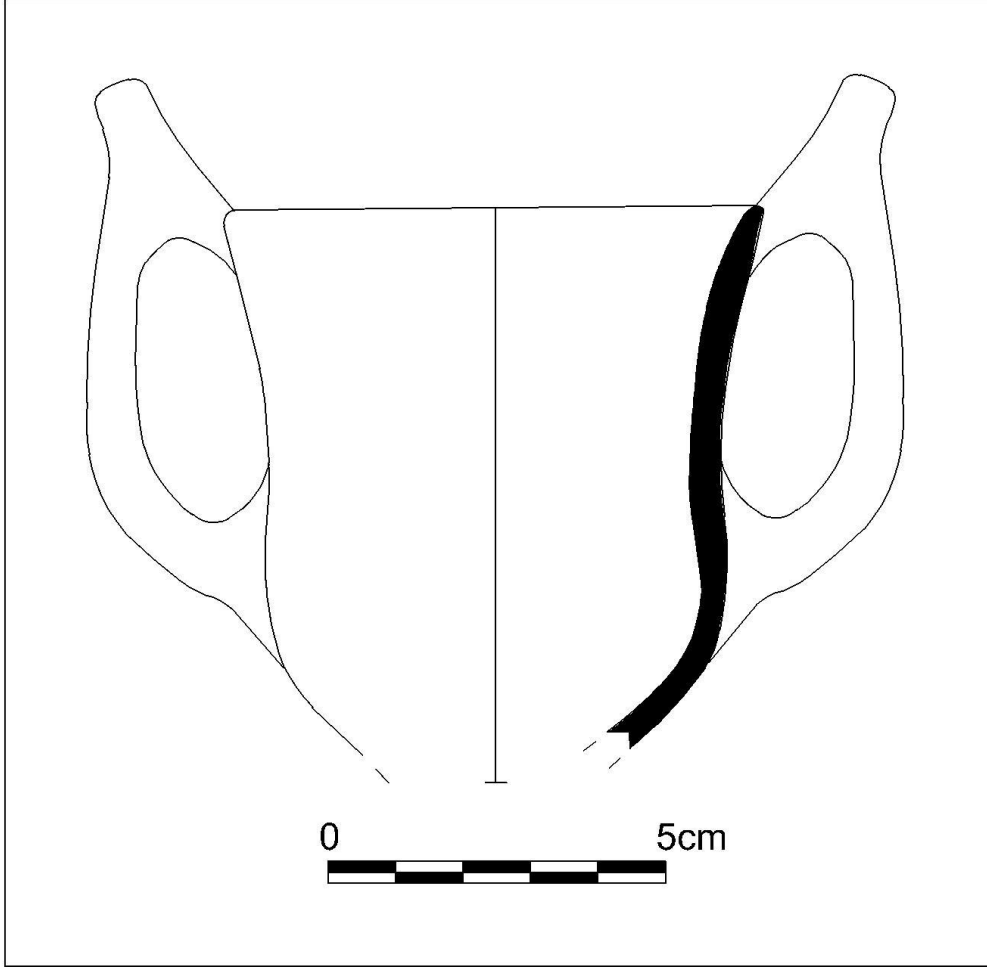

Fig. 5: Makaleye Konu olan Boynuz Kulplu Kabın Çizimi.

Fig. 6: Makaleye Konu olan Boynuz Kulplu Kabın Sağdan-Soldan/İçten-Dıştan Fotoğrafı.

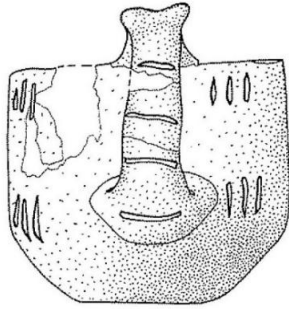
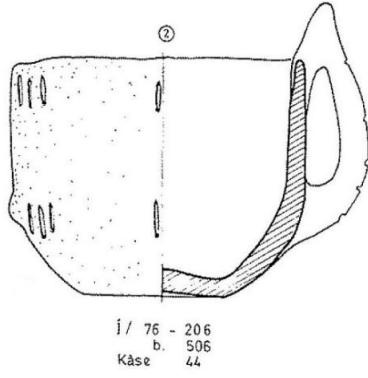

Fig. 7: İkiztepe, (Alkım vd. 2003, Lev.-PL. V (2), Lev-CXII (62))

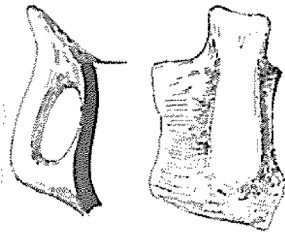

Fig. 8: Büyük Güllücek, (Schoop 2005, TAF.9/21).

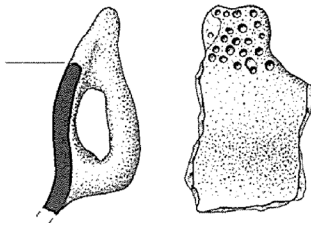

Fig. 9: Büyük Güllücek, (Schoop 2005, Taf. 11/6).